

Anotace rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva

Rozsudek ze dne 14. ledna 2020 ve věci č. 41288/15 – *Beizaras a Levickas proti Litvě*

Senát druhé sekce Soudu jednomyslně rozhodl, že došlo k porušení zákazu diskriminace dle článku 14 ve spojení s právem na respektování osobního života dle článku 8 Úmluvy, když vnitrostátní orgány kvůli sexuální orientaci stěžovatelů odmítly zahájit vyšetřování nenávistných komentářů na internetu směřujících proti sexuálním menšinám a stěžovatelům po zveřejnění jejich společné fotky. Soud rovněž zjistil porušení článku 13 Úmluvy, neboť stěžovatelé neměli kvůli předsudečnému přístupu vnitrostátních orgánů k dispozici účinný prostředek nápravy v rámci trestního práva.

I. Skutkové okolnosti

Stěžovatelé jsou muži tvořící pár. Jeden z nich umístil na Facebook snímek jejich polibku, který vyvolal nenávistné a výhružné komentáře včetně hrozeb fyzickou újmou a usmrčením. Část z nich se týkala sexuálních menšin obecně, část směřovala proti stěžovatelům. Stěžovatelé se obrátili na nevládní organizaci hájící LGBT osoby, jejímiž byli členy, která dala podnět státnímu zastupitelství k zahájení trestního vyšetřování, jelikož komentáře podněcovaly k nenávisti a násilí na lidech totožné sexuální orientace. Státní zástupce však k vyšetřování neshledal důvod, neboť jednání komentujících osob nebyla svou povahou systematická a v obdobných případech nepovažoval nejvyšší soud taková jednání za trestná. Vnitrostátní soudy jeho závěr potvrdily. Dle nich bylo chování stěžovatelů výstřední, fotografie byla navíc veřejně dostupná, stěžovatelé tak chtěli úmyslně provokovat a vyvolat negativní komentáře. Jelikož nebyly naplněny všechny znaky trestného činu, vyšetřování by bylo pouze ztrátou času a prostředků. Nadto podle jejich názoru trestní řízení představuje prostředek *ultima ratio*.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

A. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 14 VE SPOJENÍ S ČLÁNKEM 8 ÚMLUVY

Stěžovatelé tvrdili, že důvodem neochoty vnitrostátních orgánů zahájit vyšetřování bylo ve skutečnosti jejich postavení osob totožné sexuální orientace, kvůli čemuž byl porušen zákaz diskriminace.

a) K přijatelnosti

Soud se nejprve zabýval argumentací vlády, že podání na vnitrostátní úrovni činila nevládní organizace, nikoli samotní stěžovatelé. Poznamenal, že způsobilost organizace hájit zájmy stěžovatelů nebyla na vnitrostátní úrovni nikdy zpochybněna. Rovněž shledal, že dle vnitrostátního práva se mohl kdokoli v případě podezření ze spáchání trestného činu obrátit na orgány činné v trestním řízení, které mají povinnost se podezřením zabývat (*Česnulevičius proti Litvě*, č. 13462/06, rozsudek 10. ledna 2012, § 49). Vláda neprokázala, že by tak nemohly činit organizace zastupující a hájící zájmy svých členů. Státní zastupitelství se v projednávané věci mělo podáním zabývat tím spíše, že bylo kvůli projevům nenávisti učiněno organizací hájící LGBT osoby, resp. bez ohledu na osobu oznamovatele. Současně metodika samotného státního zastupitelství vyžadovala, aby šetření nenávistných projevů nebylo pouze formální. Státní zástupci se navíc mají zabývat i anonymními podáními. Konečně vedení vyšetřování na základě podnětu učiněného nevládní organizací potvrzovala i vnitrostátní praxe.

Za nepodstatnou považoval Soud otázku, zda se organizace snažila vést strategickou litigaci. Nepřisvědčil vládě, že by byla u vnitrostátních orgánů podána *actio popularis*, neboť organizace reagovala na konkrétní okolnosti dotýkající se dvou jejích členů, což podporovaly i důkazy předložené vnitrostátním orgánům (*Centre for Legal Resources ve prospěch Valentina Câmpeana proti Rumunsku*, č. 47848/08, rozsudek velkého senátu ze dne 17. července 2014, § 110). Dle Soudu je pořádku, aby organizace, jejíž členové se stali obětí diskriminace, hájila jejich zájmy pro účely trestního řízení. Nadto hájení partikulárních zájmů prostřednictvím sdružení osob představuje v soudobé společnosti někdy i

jediný dostupný efektivní prostředek. Procesní způsobilost organizací sdružujících osoby je přitom uznávána ve většině evropských zemí (*Gorraiz Lizarraga a ostatní proti Španělsku*, č. 62543/00, rozsudek ze dne 27. dubna 2004, § 37 až 39; *Centre for Legal Resources ve prospěch Valentina Câmpeneana proti Rumunsku*, cit. výše, § 101, 103 a 112). Opačný přístup by znamenal, že ochrana poskytovaná Úmluvou by byla neefektivní a iluzorní. Soud zohlednil i obavu stěžovatelů z možné odplaty, pokud by trestní řízení iniciovali oni, jakož i skutečnost, že samotnou stížnost k Soudu podali již sami stěžovatelé.

Námítka vlády založenou na nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy proto Soud zamítl.

b) *K odůvodněnosti*

1. Obecné zásady

Soud zdůraznil, že se demokratická společnost vyznačuje pluralismem, tolerancí a otevřeností. Byť individuální zájmy musí občas ustoupit zájmům skupinovým, demokracie neznamená, že vůle většiny musí vždy nutně převážet. Je třeba dosáhnout rovnováhy zajišťující férové zacházení s menšinami a bránící zneužívání dominantní pozice (*Chassagnou a ostatní proti Francii*, č. 25088/94 a další, rozsudek velkého senátu ze dne 29. dubna 1999, § 112; *S. A. S. proti Francii*, č. 43835/11, rozsudek velkého senátu ze dne 1. července 2014, § 128). Pluralismus a demokracie jsou založeny na uznání a respektu k rozmanitosti. Harmonické působení osob a skupin s odlišnými názory jsou následně základem pro dosažení společenské soudržnosti (*Gorzelik a ostatní proti Polsku*, č. 44158/98, rozsudek velkého senátu ze dne 17. února 2004, § 92). Soud rovněž připomněl, že státy mají pozitivní závazek zajistit efektivní realizaci práv a svobod v Úmluvě. Tato povinnost má zvláštní význam pro osoby, které zastávají nepopulární názory, nebo pro příslušníky menšin, protože tyto osoby snadněji podléhají viktimizaci (*Bączkowski a ostatní proti Polsku*, č. 1543/06, rozsudek ze dne 3. května 2007, § 64; *Identoba a ostatní proti Gruzii*, č. 73235/12, rozsudek ze dne 12. května 2015, § 63 a 64).

Pozitivní závazky plynoucí z článku 8 Úmluvy mohou po státu vyžadovat přijetí opatření k zajištění efektivního respektování soukromého života dokonce i ve sféře vzájemných vztahů mezi osobami. Jakkoliv státům přísluší volba konkrétních opatření zajišťujících soulad s článkem 8 stran ochrany před zásahy ze strany osob, zaručení účinné prevence v případech závažných zásahů do podstatných aspektů soukromého života vyžaduje ochranu prostřednictvím trestního práva (*M. C. proti Bulharsku*, č. 39272/98, rozsudek ze dne 4. prosince 2003, § 150). Soud přitom již dříve potvrdil, že trestní postih i u nejzávažnějších projevů nenávisti podněcujících k násilí má sloužit až jako prostředek *ultima ratio* (*Vona proti Maďarsku*, č. 35943/10, rozsudek ze dne 9. července 2013, § 42). Současně však uvedl, že v případě závažných zásahů do fyzické či duševní integrity mohou pouze prostředky trestního práva zajistit účinnou ochranu a sloužit jako odrazující faktor (*Identoba a ostatní proti Gruzii*, cit. výše, § 86). Týž závěr platí i u přímých verbálních útoků a hrozby násilím, je-li motivem diskriminace (*R. B. proti Maďarsku*, č. 64602/12, rozsudek ze dne 12. dubna 2016, § 80, 84 a 85; *Király a Dömötör proti Maďarsku*, č. 10851/13, rozsudek ze dne 17. ledna 2017, § 76; *Alković proti Černé Hoře*, č. 66895/10, rozsudek ze dne 5. prosince 2017, § 8, 11, 65 a 69).

2. Použití obecných zásad na okolnosti projednávané věci

Dle Soudu nebylo pochyb, že se výhružné komentáře na Facebooku dotkly duševní pohody a integrity, stěžovatelů a zasáhly tak do jejich soukromého života. Jelikož lidská důstojnost představuje přirozenou hodnotu, kterou má stát chránit, a současně závažnost útoků dosáhla minima nutného z hlediska uplatnění článku 8 Úmluvy, Soud shledal, že projednávaná věc spadá do rozsahu článku 8 Úmluvy a s ohledem na okolnosti lze použít i článek 14 (*Alekseyev proti Rusku*, č. 4916/07 a další, rozsudek ze dne 21. října 2010, § 107).

(i) K údajně provokativnímu jednání stěžovatelů. – Byť ve stížnosti původně tvrdili, že zveřejněním fotografie chtěli oznámit jejich vztah, aby následně ve vyjádření uvedli, že zamýšleli podnítit diskusi o právech gayů v Litvě, což měla vláda za provokaci, dle Soudu ani jeden z úmyslů nelze považovat za nelegitimní. Naopak mezi státy panuje shoda ohledně uznání práva jednotlivce se veřejně identifikovat

jako gay, lesba či jako příslušník jiné sexuální menšiny a prosazovat svá práva (*Alekseyev proti Rusku*, cit. výše, § 84). Soud přihlédl i k tomu, že fotografie posloužila nevládní organizaci k následným vyjádřením podporující LGBT osoby či potencionální oběti zastrašování. Jakkoli může být situace ohledně homosexuálů v Litvě napjatá, dle Soudu úmysly stěžovatelů nemohly hrozit vyvoláním veřejných nepokojů (*Donaldson proti Spojenému království*, č. 56975/09, rozhodnutí ze dne 25. ledna 2011, § 29). Ve skutečnosti je totiž právě férová a otevřená veřejná debata o postavení sexuálních menšin přispívá k sociální soudržnosti tím, že hlasy zástupců všech názorových proudů, včetně těch kterých se to týká, jsou slyšeny (*Alekseyev proti Rusku*, cit. výše, § 86).

Na základě výslovných poznámek vnitrostátních soudů k sexuální orientaci stěžovatelů Soud následně konstatoval, že jedním z důvodů neochoty k zahájení vyšetřování byl právě nesouhlas vnitrostátních orgánů s veřejně projevenou orientací stěžovatelů (*Bączkowski a ostatní proti Polsku*, cit. výše, § 95 a 97). Stran tvrzené důležitosti tradičních rodinných hodnot, rodiny jako svazku muže a ženy, Soud odkázal na vypořádání totožné argumentace ve věci *Kozak proti Polsku* (č. 13102/02, rozsudek ze dne 2. března 2010, § 98), ve které uznal, že ochrana rodiny v tradičním pojetí je v zásadě pádným a legitimním cílem odůvodňujícím rozdíly v zacházení. Nicméně stát má celou řadu možností, jak tohoto cíle dosáhnout. Jelikož je Úmluva živým instrumentem, který je třeba vykládat ve světle současných reálií, stát musí při volbě prostředků k ochraně rodiny a zajištění rodinného života ve smyslu článku 8 zohlednit změny, ke kterým došlo ve společnosti a v chápání pojetí společenských, statusových a vztahových otázek, včetně toho, že již neexistuje jediná správná volba, jak vést rodinný či soukromý život. Soud nespatřuje rozpor mezi zachováním tradiční rodiny jakožto pilíře společnosti a uznáním společenské přijatelnosti homosexuality. Tím spíše, že existuje vzrůstající tendence začleňovat svazky stejnopohlavních párů do koncepce rodinného života (*Bayev a ostatní proti Rusku*, č. 67667/09 a další, rozsudek ze dne 20. června 2017, § 67). I dle judikatury litevského ústavního soudu rodina není na rozdíl od manželství omezena toliko na svazek mezi mužem a ženou. Ústava je v chápání rodiny nejen genderově neutrální, ale rovněž brání tomu, aby nazírání většiny převážilo nad menšinovým pohledem. Dle Soudu by proto bylo v rozporu s hodnotami, na nichž stojí Úmluva, kdyby výkon práv menšinou byl podmíněn uznáním ze strany většiny, neboť práva menšin by tím nabyla teoretického, a nikoli praktického a efektivního rázu, který požaduje Úmluva (*Alekseyev proti Rusku*, cit. výše, § 81).

S ohledem na předložené podklady se tak dle Soudu stěžovatelům podařilo *prima facie* doložit, že jejich sexuální orientace hrála roli v tom, jak s nimi bylo zacházeno ze strany vnitrostátních orgánů (*Begheluri a ostatní proti Gruzii*, č. 28490/02, rozsudek ze dne 7. října 2014, § 176). Zbývalo proto posoudit, zda vláda dostatečně prokázala, že hodnocení relevantních skutečností uvedených v podání nevládní organizace bylo ze strany vnitrostátních orgánů adekvátní. Především, zda neprovedení šetření nebylo motivováno diskriminací a stereotypním uvažováním o sexuální orientaci (*Carvalho Pinto de Sousa Morais proti Portugalsku*, č. 17484/15, rozsudek ze dne 25. července 2017, § 46).

(ii) K hodnocení trestnosti komentářů vnitrostátními orgány. – Zaprvé, Soud se nedomnívá, že má každý projev nesnášenlivosti vést k trestnímu stíhání a případně i postihu, avšak v projednávané věci se neztotožnil s názory vnitrostátních orgánů, že obsah komentářů nedosáhl minimální úrovně závažnosti pro účely jejich trestnosti. Připomněl, že komentáře představující nenávistné projevy a podněcující k násilí jsou zjevně nezákonné a v zásadě vyžadují, aby státy přijaly pozitivní opatření (*Delfi AS proti Estonsku*, č. 64569/09, rozsudek ze dne 16. června 2015, § 153 a 159). Podněcování k nenávisti nutně neznamená toliko výzvu k násilí či jinému trestnému činu. I útoky spáchané urážením, zesměšňováním či hanobením určitých skupin obyvatel mohou být dostatečným důvodem, aby státní orgány tvář v tvář neodpovědným způsobem vykonávané svobodě projevu upřednostnily potírání rasistických projevů (*Vejdeland a ostatní proti Švédsku*, č. 1813/07, rozsudek ze dne 9. února 2012, § 55). Soud si ostatně povšiml, že jiné komentáře, týkající se židovského obyvatelstva, aniž by dokonce podněcovaly k násilí, naplnily dle vnitrostátních orgánů podmínky trestnosti dle téhož ustanovení. Vláda tak nevyvrátila tvrzení stěžovatelů, dle kterého pokud nenávistné komentáře a komentáře vyzývající k násilí nevedou v dané věci k podněcování, je jen stěží představitelné, jaké jiné komentáře by toto splňovaly. Společenské postoje a stereotypní vnímání přetrvávající po určitou dobu mezi příslušníky většinové

části společnosti nejsou ospravedlnitelným důvodem pro rozdílné zacházení na základě sexuální orientace nebo pro omezení práva na ochranu soukromého života. Dle Soudu proto hodnocení provedené vnitrostátními orgány nebylo v souladu se základními zásadami demokratického a právního státu (*Carvalho Pinto de Sousa Morais proti Portugalsku*, cit. výše, § 46; *Biao proti Dánsku*, č. 38590/10, rozsudek velkého senátu ze dne 24. května 2016, § 126).

Zadruhé, Soud se neztotožnil se závěrem, že z hlediska trestního odpovědnosti je nutné, aby v projednávané věci jednání autorů komentářů bylo systematické. Soud poukázal na to, že vnitrostátní praxe zde není jednotná a v některých případech postačoval ke vzniku trestní odpovědnosti i jediný komentář. Byť Soudu nepřísluší vypořádat se namísto vnitrostátních orgánů s problémem rozdílného výkladu vnitrostátní právní úpravy (*Nejdet Şahin a Perihan Şahin proti Turecku*, č. 13279/05, rozsudek velkého senátu ze dne 20. října 2011, § 49), nepřehlédl argument organizace, že počet komentářů by mohl představovat okolnost mající vliv na závažnost trestného činu nebo rozsah trestní odpovědnosti pachatele, nejedná se však o znak skutkové podstaty dle příslušného trestního ustanovení. Jelikož trestní postih má sloužit jako nejzazší prostředek vůči nejzávažnějším projevům nenávisti, podněcujícím k násilí a tento závěr se uplatní i ve vztahu k nenávislným komentářům z důvodu sexuální orientace a intimního života a protože se posuzovaná věc týkala útoku na fyzickou a duševní integritu stěžovatelů, bylo dle Soudu namístě poskytnout ochranu prostředky trestního práva (*Panayotova a ostatní proti Bulharsku*, č. 12509/13, rozhodnutí ze dne 7. května 2019, § 58 a 59). To vnitrostátní právní úprava umožňovala, ale z důvodu diskriminačního přístupu vnitrostátních orgánů nebylo příslušné trestní ustanovení použito. Stěžovatelům se tak nedostalo potřebné ochrany. S ohledem na okolnosti projednávané věci a závažnost komentářů by současně dle Soudu bylo neopodstatněné, pokud by před podáním stížnosti stěžovatelé měli vyhledat ochranu prostřednictvím jiných (občanskoprávních) prostředků, jak navrhovala vláda.

(iii) Závěr. – Podle Soudu nenávislné komentáře ze strany soukromých osob obsahující neskrývané výzvy k násilí vůči stěžovatelům a komunitě homosexuálů byly vedeny bigotním přístupem vůči dané menšině. Současně shledal, že týž diskriminační přístup byl primárním důvodem, který vedl k neochotě vnitrostátních orgánů naplnit pozitivní závazek vést účinné vyšetřování, zda komentáře představovaly podněcování k nenávisti a násilí, což bylo potvrzeno zlehčováním nebezpečnosti komentářů vnitrostátní orgány, čímž přinejmenším tolerovaly takové jednání (*Begheluri proti Gruzii*, cit. výše, § 179). Stěžovatelé tedy byli vystaveni diskriminaci na základě své sexuální orientace a vládě se nepodařilo odůvodnit, že předmětné odlišné zacházení bylo v souladu se standardy Úmluvy (*Alekseyev proti Rusku*, cit. výše, § 109). Došlo tudíž k porušení článku 14 ve spojení s článkem 8 Úmluvy.

B. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 13 ÚMLUVY

Stěžovatelé dále tvrdili, že reakce vnitrostátních orgánů stran namítané diskriminace z důvodu sexuální orientace nebyla účinná.

Dle Soudu nebylo v projednávané věci pochyb o tom, že trestní justice a úprava v trestním zákoníku poskytují prostředek nápravy, který je z pohledu článku 13 Úmluvy obecně účinný. Stěžovatelé však tvrdili, že z důvodu diskriminace se jim konkrétně nedostalo ze strany vnitrostátních orgánů účinné nápravy. Soud proto posuzoval, zda k porušení článku 13 může dojít za situace, kdy obecný prostředek nápravy není účinný v konkrétní věci z důvodu diskriminačního přístupu vnitrostátních orgánů, což ovlivňuje uplatňování vnitrostátního práva. Připomněl, že obvykle v takových případech nepovažuje za nutné posuzovat odděleně námitku na porušení článku 13, pokud již dospěl k závěru o porušení článku 14 ve spojení s jiným článkem Úmluvy (*Opuz proti Turecku*, č. 33401/02, rozsudek ze dne 9. června 2009, § 205). V projednávané věci však Soud s ohledem na povahu a podstatu porušení článku 14 ve spojení s článkem 8 Úmluvy považoval za nutné tuto otázku odděleně posoudit, přičemž zohlednil obecný vývoj v judikatuře vnitrostátních soudů, jakož i závěry mezinárodních kontrolních orgánů zabývajících se tématem diskriminace z důvodu sexuální orientace v Litvě a statistické údaje poskytnuté vládou, stěžovateli, intervenujícími a mezinárodními organizacemi.

Soud uznal, že z podkladů poskytnutých vládou na jedné straně vyplývá, že vnitrostátní soudy prvního stupně v minulosti shledaly vinu ve věcech týkajících se diskriminačních a homofobních komentářů na internetu i u jiných homofobních projevů. Zároveň však nepřehlédl, že v případě stěžovatelů státní zástupce založil svůj závěr o pouhé neetičnosti a amorálnosti komentářů na judikatuře nejvyššího soudu, který ve dvou případech týkajících se homofobních nenávistných projevů dospěl k osvobozujícím verdiktům. V jednom z těchto případů nejvyšší soud teprve po prostudování dvou slovníků naznal, že častovat homosexuály výrazy „perverti“ a „zpustlíci“, kteří by měli být bezodkladně umístěni do psychiatrických léčeben, je negativní a ponižující, a přesto neshledal v použití těchto výrazů trestní odpovědnost z důvodu diskriminace na základě sexuální orientace. Soud rovněž považoval za znepokojující, pokud nejvyšší soud zdůraznil výstřednost jednání a údajnou povinnost příslušníků sexuálních menšin respektovat názory a tradice ostatních při výkonu osobnostních práv.

Dále dle Soudu státní zástupce přehlédl podstatné rozdíly co do závažnosti homofobních projevů ve věci stěžovatelů a v případech posuzovaných dříve nejvyšším soudem, u kterých homofobní projevy nebyly natolik závažné. Jelikož vláda neposkytla jediné rozhodnutí nejvyššího soudu, které by svědčilo o odlišné výkladové tendenci, neměl dle Soudu nejvyšší soud prozatím příležitost vyjasnit použitelné standardy v případech nenávistných projevů obdobné závažnosti jako u stěžovatelů. V tomto ohledu Soud zmínil i zákonnou povinnost vnitrostátních soudů zohledňovat judikaturu nejvyššího soudu (*Orlen Lietuva Ltd. proti Litvě*, č. 45849/13, rozsudek ze dne 29. ledna 2019, § 33 až 35). Vzhledem k výše uvedenému proto Soud rozhodl, že podání směřující proti homofobnímu diskriminačnímu jednání kvůli způsobu uplatňování judikatury nejvyššího soudu ze strany státního zástupce, jehož rozhodnutí následně potvrdily i vnitrostátní soudy, nepředstavovalo účinný prostředek nápravy.

Následně se Soud zabýval informacemi, které měl k dispozici z podkladů předložených vládou, stěžovateli, mezinárodními a intervenujícími organizacemi k vyšetřování nenávistných projevů. Zprv, jakkoliv bylo v letech 2012 až 2015 zahájeno cca 30 vyšetřování týkajících se homofobních nenávistných projevů, v žádném z nich nebylo pokračováno většinou kvůli tomu, že se nepodařilo dohledat pachatele. V roce 2016 přitom Evropská komise proti rasismu a netoleranci (ECRI) upozornila na narůstající trend netolerance vůči sexuálním menšinám v Litvě, který zůstával v převážné míře neřešen. Soud v této souvislosti zohlednil i tvrzení stěžovatelů, že kvůli přístupu orgánů činných v trestním řízení, jakož i v reakci na výsledek v jejich věci by se již na tyto orgány neobraceli. Připomněl i závěr vnitrostátního soudu, že zahájení trestního vyšetřování by bylo ztrátou času a prostředků. Kvůli takovému předsudečnému přístupu však hrozí, že se příslušná trestní úprava stane „mrtvou“ literou zákona, resp. že orgány činné v trestním řízení budou neodůvodněně upřednostňovat svobodu projevu či jiné motivy, které, byť nesouvisejí s právem, budou mít na něj dopad.

Zadruhé, Soud vzal úvahu informace ECRI o selhání orgánů činných v trestním řízení při potvrzování předsudečné pohnutky u těchto trestních věcí a volbě takového postupu, který by byl adekvátní s ohledem na vážnost situace. Jak ovšem Soud konstatoval ve své dřívější judikatuře, bez takového striktního přístupu ze strany orgánů činných v trestním řízení bude s předsudečně motivovanými trestními činy zacházeno stejně jako s běžnou trestnou činností, u které takový podtext chybí, a tato lhostejnost bude v důsledku srovnatelná s úředním souhlasem či dokonce napomáháním u trestných činů z nenávisti (*Identoba a ostatní proti Gruzii*, cit. výše, § 77). V případě Litvy navíc nejaktuálnější podklady ECRI poukazují na nedostatek uceleného strategického přístupu v řešení rasových či homofobních projevů nenávisti ze strany vnitrostátních orgánů.

Na základě výše uvedeného Soud shledal, že vzdor individuálním případům svědčících o opaku stěžovatelé v projednávané věci neměli k dispozici účinný prostředek nápravy ve vztahu k porušení práva na respektování soukromého života z důvodu diskriminace na základě jejich sexuální orientace. Soud proto rozhodl, že došlo i k porušení článku 13 Úmluvy.